

## سنجش همبستگی سطح سلامت روان مادران و شدت آسم کودکان سن مدرسه

الهام ضرقامی<sup>۱</sup>، حسن احدی<sup>۲</sup>، آدیس کراسکیان<sup>۳</sup>، سید شمس‌الدین اطهاری<sup>۴</sup>

۱- گروه روان‌شناسی سلامت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بین‌المللی کیش، جزیره کیش، ایران. ۲- گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بین‌المللی کیش، جزیره کیش، ایران. نویسنده مسئول. ۳- گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی کرج، کرج، ایران. ۴- گروه ایمونولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران.

| اطلاعات مقاله                                                | چکیده                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>نوع مقاله</b><br>پژوهشی                                   | <b>مقدمه:</b> آسم یک اختلال تنفسی است که با انسداد مجاری تنفسی، موجب حملات عودکننده تنفس می‌شود. بهداشت روان ضعیف مادر به‌عنوان یک عامل تحریکی مطرح است. هدف از این مطالعه تعیین همبستگی سطح سلامت روان مادران و شدت آسم کودکان سن مدرسه بود.                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>تاریخچه مقاله</b><br>دریافت: ۹۷/۱/۳۱<br>پذیرش: ۹۷/۵/۵     | <b>روش کار:</b> این پژوهش یک مطالعه توصیفی- همبستگی بود و جامعه پژوهش شامل مادران دارای کودک مبتلابه آسم در شهر تهران و کودکان آن‌ها بودند که نمونه‌ها شامل ۱۳۲ مادر دارای کودک ۶-۱۲ ساله مبتلابه آسم مراجعه‌کننده به کلینیک ریه بیمارستان کودکان مفید در سال ۱۳۹۵ بودند که به‌صورت در دسترس انتخاب گردیدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه- های سلامت عمومی (GHQ) و پرسشنامه کنترل آسم (ACQ) بود که توسط مادران این کودکان تکمیل گردید. پس از گردآوری داده‌ها، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ استفاده شد. |
| <b>کلید واژگان</b><br>آسم کودکان، سلامت روانی مادر، شدت آسم. | <b>یافته‌ها:</b> علائم اختلال روانی در مادران دارای کودک مبتلابه آسم مشاهده گردید که میانگین بیشتر از نقطه برش جامعه بود و با شدت آسم کودک همبستگی داشت و با آزمون دقیق فیشر ( $P=0/01$ )، رابطه معنی‌دار بین شدت بیماری آسم کودک و سلامت روانی مادر وجود داشت.                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>نویسنده مسئول</b><br>Email:<br>drhahadi5@gmail.com        | <b>نتیجه‌گیری:</b> مادران کودکان مبتلابه آسم از نظر بهداشت روانی در سطح پایین‌تری قرار دارند که این مشکل با شدت آسم فرزند آن‌ها مرتبط بود. بنابراین مادران این کودکان باید از مشاوره و درمان‌های ویژه روان‌شناختی برخوردار گردند.                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

### مقدمه

آسم<sup>۱</sup> یک اختلال تنفسی است که با انسداد مجاری تنفسی، موجب حملات عودکننده تنفس می‌شود. علائم تنفسی همراه با آسم عبارت‌اند از تنگی نفس و خس‌خس (ویزیینگ) و محرک- های تشدید آسم عبارت‌اند از: آلودگی هوا، گرده گیاهان، بوهای تند، مواد محرک شیمیایی و تنش. در جوامع پیشرفته حدود ۱۰ درصد بالغین و ۱۵ درصد کودکان مبتلابه آسم هستند (۱). در حال حاضر تخمین زده شده است که ۳۰۰ میلیون نفر مبتلابه آسم در سراسر جهان وجود دارد که انتظار می‌رود تا سال ۲۰۲۵ این رقم به ۳۳ درصد افزایش یافته و به ۴۰۰ میلیون نفر برسد (۲). این بیماری که از شایع‌ترین بیماری‌های مزمن در کودکان است، بیشترین علت غیبت از مدرسه در گروه سنی کودکان و نوجوانان را شامل می‌شود (۳). امروزه آسم به‌عنوان یک بیماری سایکوسوماتیک با ابعاد مختلف جسمی و روانی مطرح شده است که هر یک می‌تواند تشدیدکننده دیگری باشد و برخورد صحیح با این بیماری نیازمند اقدامات طبی و روان‌شناختی مناسب است (۴). آسم در بین بیماری‌های دوران کودکی، از جمله اختلالاتی است که

ارتباط متقابل عوامل خانوادگی و اختلالات عاطفی- هیجانی با بروز، تشدید، سیر، پیش‌آگهی و عود حملات آن بیش از سایر بیماری‌های مزمن دوران کودکی مورد تأکید قرار گرفته است (۵).

مینوچین<sup>۲</sup> و همکاران پیشنهاد کردند: همان‌گونه که بیماری تحت تأثیر فعالیت زیستی بیماری قرار دارد، تحت تأثیر عوامل روانی نیز است. پیشرفت و ماندگاری علائم روان‌تنی در کودکان به الگوهای تعامل خانواده خاص در زمینه آسیب‌پذیری فیزیولوژیکی کودک نسبت داده شده است (۶). زندگی با مراقبانی که اختلالات روانی معمول دارند، مشخصه بسیار مهمی در آسم دوران کودکی به حساب می‌آید. نشانه‌های اضطراب، افسردگی و تنش روانی با شیوع و شدت هر دو نوع بیماری آسم مرتبط‌اند. پیوستگی‌های مشابهی بین اختلال روانی مشترک مادران و علائم بیماری آسم در بین کودکان دارای آسم اتوپیک و غیر اتوپیک پیدا شده است (۷). در مطالعه‌ی خیرآبادی و ملکیان در سال ۱۳۸۶ شیوع افسردگی در مادران کودکان بیمار بیش از مادران کودکان سالم و در گروه مادران کودکان مبتلابه

۱- Asthma

۲- Minuchin

آسم، شیوع افسردگی قبل از بروز بیماری کودک بیش از مادران کودکان مبتلا دیابت است (۸). در بررسی جو عاطفی خانواده، افسردگی، آزاد سازهای هیجانی آسم و تشدید بیماری در آسم کودکان در پژوهش دیگری در کشور امریکا تحلیل مسیر نشان داد که جو منفی عاطفی خانواده با علائم افسردگی کودک همراهی دارد که به نوبه خود (به وسیله مسیرهای آزادسازی هیجانی) به صورت مستقیم یا غیرمستقیم، به وسیله مسیرهای تقویت کننده آزاد سازهای هیجانی آسم سبب تشدید بیماری می شود. مقایسه مدل های آشیانه ای احتمال نقش های افتراقی و مسیرهای علائم اضطراب در مقابل افسردگی را نمایان ساخت (۹). مطالعات خانواده های کودکان و نوجوانان دارای آسم، همراهی بین عوامل روانی و تشدید علائم بیماری را نشان می دهد. سهم نسبی عوامل بیولوژیک و روانی در بین خانواده ها متنوع است. توجه به الگوی زیستی-روان شناختی بیماری آسم حائز اهمیت است (۱۰). پس با توجه به شیوع گسترده بیماری آسم کودکان و از آنجایی که مطالعات مختلف تأکید بر نقش عوامل خانوادگی بر تشدید بیماری آسم دارند. هدف از این مطالعه تعیین همبستگی وضعیت بهداشت روانی مادران و کنترل بیماری آسم در کودکان سن مدرسه مبتلا به آسم بود.

## روش کار

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی - همبستگی<sup>۱</sup> بود که در سال ۱۳۹۵ در بیمارستان کودکان مفید شهر تهران انجام شد. نمونه های پژوهش ۱۷۰ نفر از مادران کودکان ۶-۱۲ ساله مبتلا به آسم و دارای پرونده پزشکی که به درمانگاه فوق تخصصی ریه کودکان مراجعه کرده بودند و تشخیص قطعی آسم اتوپیک داشتند، به صورت نمونه گیری در دسترس انتخاب گردیدند. پس از کنار گذاشتن پرسشنامه های ناقص، نهایت ۱۳۲ نفر مادر وارد مطالعه شدند. اطلاعات جمعیت شناختی این مادران با مصاحبه حضوری توسط پژوهشگر تکمیل گردید. معیارهای ورود به پژوهش شامل: ۱- موافقت مادر کودک برای شرکت در پژوهش، ۲- عدم ابتلا مادر به بیماری جسمی و روانی شناخته شده، ۳- عدم ابتلا کودک به بیماری زمینه ای دیگر و ۴- تشخیص قطعی آسم در کودک قطع، بود. شرایط خروج هم شامل عدم موافقت خانواده کودک به ادامه همکاری بود. همچنین برای ارزیابی علائم اختلال روانی در مادران دارای کودک مبتلا به آسم از پرسشنامه سلامت عمومی ۱۲ عبارتی<sup>۲</sup> (GHQ-۱۲) استفاده شد و برای بررسی شدت آسم از پرسشنامه کنترل آسم<sup>۳</sup> (ACQ) استفاده گردید.

۱- پرسشنامه سلامت عمومی ۱۲ عبارتی: این پرسشنامه به سنجش بهداشت روانی می پردازد. فرم اصلی پرسشنامه دارای ۶۰ عبارت و دارای چهار مقیاس است که به تدریج نسخه های کوتاه تر، در قالب های ۲۸، ۱۲، ۳۰ عبارت طراحی شد (۱۱). این

پرسشنامه، شامل ۶ عبارت مثبت و ۶ عبارت منفی است. دو خرده مقیاس سلامت روانی مثبت و علائم اختلال روانی است. مشارکت کننده وضعیت خود را در طول یک ماه گذشته بیان می کند. پرسش ها برحسب نمره گذاری دودمایی (۱-۰-۱) نمره دهی می شوند (به دو پاسخ سمت راست در هر عبارت، امتیاز صفر و به دو پاسخ بعدی امتیاز یک تعلق می گیرد) که در نتیجه دامنه نمره ها از صفر تا دوازده متغیر خواهد بود. میانگین نمره به دست آمده و انحراف معیار به ترتیب ۳/۷ و ۳/۵ بود که نقطه برش ۳/۷ برای نمره کل پرسشنامه سلامت عمومی ۱۲ عبارتی و جهت تشخیص گروهی در نظر گرفته شد. نمره بالاتر نشان دهنده این است که فرد از لحاظ بالینی علائمی از پریشانی روانی را می تواند بروز دهد (۱۱).

عبادی می نویسد ثبات درونی، روایی و ساختار عامل پرسشنامه مذکور در بین نمونه همسانی از جوانان ۱۸ ساله ایتالیایی نشان دهنده معتبر بودن این پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱/۰/۱۱ است. منتظری و همکاران، در بررسی روایی پرسشنامه ۱۲ سؤالی پس از ترجمه فارسی روی ۷۴۸ نفر از دانشجویان ۱۸ تا ۲۵ ساله، اعتبار همسانی درونی پرسشنامه با آلفای کرونباخ ۰/۸۷/۰ محاسبه کردند. روایی پرسشنامه نیز از طریق روایی همگرا با پرسشنامه ۲۶ سؤالی کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی به دست آمد (۱۲). در مطالعه حاضر نیز با بررسی ۳۰ نفر از مادران ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۰ در پژوهش حاضر محاسبه گردید.

۲- پرسشنامه کنترل آسم: این پرسشنامه توسط جونپیر<sup>۴</sup> (۱۳) در سال ۱۹۹۹ به زبان انگلیسی در کشور بریتانیا طراحی شد و در سال ۲۰۱۰ تجدیدنظر شد که کفایت کنترل آسم را اندازه گیری می کند و با هر دو نوع آسم خودبه خودی و درمان شده قابل اجرا است. تعداد عبارت ها هفت مورد است که در ظرف هفته گذشته به یاد آورده می شود. این پرسشنامه، یک ساختار چندبعدی دارد که نشانه ها را ارزیابی می کند (پنج عبارت به وسیله خود فرد اداره می شود) و یک عبارت بیانگر اثر احیا کننده و گشادکننده برونشی است و یک عبارت به وسیله کارمند کلینیک پر می شود. نمره گذاری عبارت ها بر اساس مقیاس ۶ گزینه ای است که در نمره صفر: آسم کاملاً کنترل شده است و نمره شش: آسم شدیداً غیرقابل کنترل است و استفاده از نجات بخش ها ضروری است. ضریب همبستگی درونی ۰/۹ است و قابلیت باز آزمایی دارد و همچنین دارای ثبات درونی است. پرسشنامه دارای روایی است، درجه بندی بالینی جهانی بر پایه مشاوره با بیمار، اسپیرومتری، تاریخچه استفاده از

۱- Descriptive - correlation

۲- General Health Questioner-12-GHQ

۳- Asthma Control Questioner-ACQ

۴- Juniper

آنتاگونیست‌های  $\beta_2$  کوتاه اثر در یک هفته گذشته و حداکثر جریان بازدمی صبح قبل از استفاده از گشادکننده‌های برونشی است (۱۳).

این پرسشنامه برای نخستین بار در پژوهش حاضر در ایران به فارسی ترجمه گردید و سپس توسط مترجم دیگری به انگلیسی ترجمه و با پرسشنامه اصلی مقایسه شد<sup>۱</sup>. به علاوه، روایی محتوا با نظرخواهی از ۱۰ نفر از اعضای هیئت علمی پزشکی با درجه علمی فوق تخصص ریه کودکان و آسم و آلرژی کودکان در تهران بررسی شد. سپس برای ارزیابی پایایی، ابزار توسط ۲۰ نفر از واحدهای پژوهش تکمیل و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸ در پژوهش حاضر محاسبه گردید. پرسشنامه سلامت عمومی ۱۲ عبارتی به صورت خود گزارش دهی توسط مادران این کودکان و یا توسط پژوهشگر پرسشنامه کنترل آسم با روش مصاحبه توسط پژوهشگر تکمیل گردید و در صورت عدم حضور مادر به صورت تلفنی از مادران این کودکان اطلاعات جمع آوری شد. بر اساس مطالعات انجام شده در ایران و نمرات پرسشنامه کنترل آسم نیز جمع بندی شد. بعد از اخذ رضایت نامه کتبی از مادر به نمونه ها اطمینان داده شد که اطلاعات در نزد پژوهشگر محرمانه می ماند. داده های حاصل از این پژوهش با استفاده از شاخص های آمار توصیفی (میانگین، درصد، انحراف استاندارد) و ضریب همبستگی پیرسون، مجذور خی دو و آزمون دقیق فیشر

و از طریق نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ تحلیل شدند.

#### یافته ها

۱۳۲ نفر از مادران کودکان مبتلا به آسم در این پژوهش شرکت داشتند که ۸۲ کودک (۶۶/۲ درصد) از کودکان آن ها در سن ۶-۸ سال و ۲۴/۲ درصد در گروه سنی ۱۰-۸ ساله و بقیه (۹/۶ درصد) ۱۰-۱۲ ساله بودند. ۸۸ کودک (۶۶/۷ درصد) فرزندان آن ها پسر و ۴۴ نفر (۳۳/۳ درصد) دارای فرزند دختر بودند و مادران این کودکان ۶۷ نفر (۵۰/۷ درصد) از نظر تحصیلی دیپلم متوسطه با بیشترین فراوانی و بقیه به ترتیب فراوانی در رده های تحصیلی زیر دیپلم، کارشناسی و فوق دیپلم قرار داشتند. شغل مادران به ترتیب ۶۷ نفر (۵۰/۷ درصد) خانه دار و بقیه (۴۹/۳ درصد) به ترتیب دارای مشاغل آزاد و کارمند بودند. یافته ها نشان داد که از ۱۳۲ نفر مادر شرکت کننده در پژوهش حاضر ۸۴ نفر (۶۳/۶ درصد) که بیشترین تعداد را در برمی گیرد، بالاتر از نقطه برش قرار دارند. با توجه به نمره دهی پرسشنامه سلامت عمومی که نمرات بالاتر علائم آشفتگی روانی را نشان می دهند، این مادران با میانگین نقطه برش ۵/۱۲ از میانگین نقطه برش (۳/۷) بالاتر هستند و در وضعیت بهداشت روانی ضعیف تری قرار دارند (جدول ۱).

جدول ۱: شاخص های توصیفی نمونه مورد مطالعه از نظر سطح سلامت روان مادر بر اساس پرسشنامه سلامت عمومی

| شاخص آماری سطح سلامت روان | فراوانی | درصد | میانگین | انحراف معیار |
|---------------------------|---------|------|---------|--------------|
| پایین تر از نقطه برش      | ۴۸      | ۳۶/۴ | ۵/۱۲    | ۳/۲۶         |
| بالاتر از نقطه برش        | ۸۴      | ۶۳/۶ |         |              |

دارد، ۶۴ کودک (۴۸/۵ درصد) که بیشترین تعداد را در برمی گیرند دارای آسم خفیف و ۶۳ کودک (۴۷/۷ درصد) آسم متوسط و ۵ کودک (۳/۷ درصد) آسم شدید داشتند (جدول ۲).

مطابق با جدول ۱، ۴۸ نفر (۳۶/۴ درصد) از نمونه های آماری سطح سلامت روان کمتر از نقطه برش و ۸۴ نفر (۶۳/۶ درصد) سطح سلامت روان بیشتر از نقطه برش داشتند. با توجه به نمره حاصل از پرسشنامه کنترل آسم، که دامنه ای بین صفر تا ۴۲

جدول ۲: توزیع فراوانی آسم کودک و سلامت روانی مادر بر اساس پرسشنامه کنترل آسم

| آسم       | سلامت        | فراوانی | درصد |
|-----------|--------------|---------|------|
| آسم خفیف  | سلامت روانی  | ۶۴      | ۴۸/۴ |
| آسم متوسط | اختلال روانی | ۹       | ۶/۸  |
|           | سلامت روانی  | ۵۴      | ۴۰/۹ |
| آسم شدید  | اختلال روانی | ۵       | ۳/۷  |

جدول ۳: میانگین، انحراف معیار، بالاترین نمره و پایین ترین نمره متغیر پژوهش

| متغیر      | حداقل | حداکثر | میانگین | انحراف معیار | چولگی | کشیدگی |
|------------|-------|--------|---------|--------------|-------|--------|
| شدت آسم    | ۰     | ۱۲     | ۵/۱۲    | ۳/۲۶۱        | ۰/۱۹۸ | ۰/۸۵۵  |
| سلامت روان | ۰     | ۳۹     | ۱۴/۹۱   | ۸/۹۶۸        | ۰/۱۳۲ | ۰/۶۹۵  |

نتایج حاصل از چولگی یا کشیدگی داده‌ها در جدول ۳ نشان می‌دهد که داده‌های مطالعه نرمال است و پراکندگی داده‌ها در رنج قابل قبول است

جدول ۴: همبستگی پیرسون میان متغیرهای تحقیق

| متغیر             | همبستگی             | شدت آسم | سلامت روان مادران |
|-------------------|---------------------|---------|-------------------|
| شدت آسم           | ضریب همبستگی پیرسون | ۱       | ۰/۲۳۱             |
|                   | مقدار معناداری      | -       | ۰/۰۰۱             |
| سلامت روان مادران | ضریب همبستگی پیرسون | ۰/۲۳۱   | ۱                 |
|                   | مقدار معناداری      | -       | ۰/۰۰۱             |

مورد انتظار کمتر از ۵ است. با توجه به نتیجه آزمون دقیق فیشر با درصد معناداری  $P=0/001$  است، بنابراین رابطه معنادار بین دو متغیر شدت بیماری آسم کودک و سلامت روانی مادر وجود دارد. بین کودکان دارای آسم خفیف و متوسط و شدید، از لحاظ اینکه مادرانشان دارای سلامت روان یا فاقد آن هستند تفاوت معنادار وجود دارد.

همان‌طور که در جدول ۴ مشخص شده است همبستگی میان متغیرهای شدت آسم و سلامت روان مادران برابر با  $0/231$  است که نشان می‌دهد همبستگی مثبت و قابل قبولی میان این دو متغیر وجود دارد. همچنین با استفاده از مجذور خی دو و آزمون دقیق فیشر مشخص گردید که رابطه معنی‌دار بین دو متغیر شدت بیماری آسم کودک و سلامت روانی مادر وجود دارد. از آنجایی که فروانی

جدول ۵: میزان شدت آسم و سلامت روان مادران

| همبستگی              | ضریب بتای استاندارد نشده | خطای استاندارد | ضریب استاندارد بتا | t    | مقدار معناداری نرمال |
|----------------------|--------------------------|----------------|--------------------|------|----------------------|
| شدت آسم - سلامت روان | ۰/۳۰۳                    | ۰/۰۷۳          | ۰/۳۷۷              | ۴/۳۶ | ۰/۰۰۱                |

ما همسو با نتایج جوان‌بخت و ارشادی بود که در پژوهش مورد-شاهدی خود روی مادران کودکان دارای آسم، به این نتیجه رسیدند که میانگین نمره‌ی معیار کلی علائم مرضی در گروه مورد به‌طور معنادار بیشتر بود و نسبت شانس برای بروز علائم جدی با توجه معیار کلی علائم مرضی در مادران گروه کودکان مبتلا به آسم ۲ و نسبت شانس برای وجود هرگونه علائم در مادران کودکان مبتلا به آسم  $2/54$  بوده است (۴).

تئودوراتو-بکو<sup>۱</sup> و همکاران در نظریه مثبت مسیرهای مستقیم روان‌شناختی خانواده در بروز آسم مانند مدل بیورفتاری خانواده ادعا کردند که استرس مزمن و افسردگی در خانواده با اثر روی عملکرد راه‌هوائی و اختلال در نظم سیستم عصبی خودمختار، بروز حملات آسم را به دنبال دارد (۱۴). ورکلیج<sup>۲</sup> در مطالعه خود روی جنبه‌های زیستی، روانی و اجتماعی و تأثیر آن‌ها روی آسم شدید مشخص کرد که تنش والدین، عامل اجتماعی است

آماره آزمون نیز با تقسیم ضریب بتای استاندارد نشده بر خطای استاندارد قابل محاسبه است که در تمامی موارد بزرگ‌تر از مقدار بحرانی  $1/96$  است که این نشان‌دهنده رابطه معنادار بین شدت آسم و سلامت روان مادران است. بنابراین ضریب بتای مشاهده‌شده معنادار است. مقدار معناداری نرمال نیز کوچک‌تر از سطح خطا است که یافته‌های فوق را تأیید می‌کند. بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت بین شدت آسم و کاهش سلامت روان مادران ارتباط وجود دارد (جدول ۵).

### بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر نقش بهداشت روان را در مادران کودکان مبتلا به آسم ارزیابی کرده است. میانگین نمرات به‌دست آمده مشخص کرد که میانگین علائم اختلال روانی در مادران دارای کودک مبتلا به آسم بیشتر از میانگین نقطه برش جامعه بود و نشانه-های بهداشت روانی مثبت در این مادران ضعیف بود. پژوهش

۱- Theodoratou-Bekou

۲- Verkleij

که در رابطه با کنترل آسم و کیفیت زندگی کودک است (۱۵). فرانکل<sup>۱</sup> و همکاران نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که شدت آسم ممکن است اضطراب را تشدید کند که این خود یک سیکل معیوب را تولید می‌کند (۱۶). فگنانو<sup>۲</sup> و همکاران نیز در پژوهش خود در سال ۲۰۱۲ در نیویورک آمریکا روی ۱۹۹ مراقب کودکان آسمی ۱۲-۲ ساله دریافتند که ۳۰ درصد از مراقبین دارای افسردگی بودند و تأکید کردند که این والدین افسرده روابط اطمینان‌بخش کمتری با فرزندان خود داشتند که این رابطه به نوبه خود روی آسم کودک اثرگذار است (۱۷). تمام این نتایج مشابه با مطالعه حاضر است. در پژوهش قائم‌پناه و همکاران در شهر تهران، در مادران کودکان مبتلابه آسم، گزارش افسردگی به طور قابل توجهی بیشتر از نقطه برش جامعه است نمرات تکمیل پرسشنامه سلامت عمومی تفاوت قابل توجهی در سه سطح از کنترل آسم (یعنی خوب کنترل شده، تا حدودی کنترل شده و کنترل نشده) در کودکان نداشت (۱۸). البته نتایج کمی با مطالعه حاضر متفاوت است که احتمالاً به این علت است که ابزارهای کنترل آسم و سلامت عمومی متفاوت و همچنین شرایط ورود به پژوهش آن‌ها نیز شامل معیارهای دیگری است که این اختلاف را ایجاد گردیده است.

در تبیین این یافته‌ها و در رابطه با اهمیت بهداشت روانی در خانواده دارای کودک مبتلابه آسم می‌توان گفت سیکل‌های منفی تعامل بین والدین و فرزندان‌شان ممکن است به صورت سهوی تشدید شود و با منفی‌بافی، کج‌خلقی و رفتار بدتر در کودک افزایش یافته که خود منجر به تعارض بیشتر می‌شود و همچنین در کودکانی که همراه با توجه مثبت افزایش یافته از والدینشان هستند این خود سبب اغراق در وانمود علائم

می‌شود. تأثیر مثبت درمان احتمالاً در خانواده‌هایی است که عملکرد خوب دارند (۱۹). همچنین تنش ناشی از فشارهای خانواده روی کودکان که معمولاً با درجات مختلفی از اضطراب ضمنی همراه است دارای آثار فیزیولوژیکی است و کودکان مبتلابه آسم را مستعد تشدید بیماری می‌سازد. ناراحتی روان‌شناختی کودک ممکن است به صورت تنفس غیرطبیعی خود را نشان دهد. ترس از تنگی نفس می‌تواند مستقیماً حملات آسم را شروع کند و سطوح بالای اضطراب با افزایش میزان بستری شدن و مرگ مرتبط با آسم ارتباط دارد. وجود مشکلات روانی در مادر با شدت آسم کودک مرتبط است و هرچقدر مادر در وضعیت ضعیف‌تری از بهداشت روان نسبت به میانگین جامعه باشد، شدت آسم کودک بیشتر است. بنابراین پیشنهاد می‌شود به منظور پاسخگویی مناسب به نیازهای کودکان مبتلابه آسم، باید مادران دارای کودک مبتلابه آسم از مشاوره و درمان‌های ویژه روان‌شناختی برخوردار گردند. از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به وضعیت روانی مادر در زمان پاسخگویی و ناتوانی در کنترل برخی متغیرهای مداخله‌گر مثل رغبت و انگیزه مشارکت‌کننده‌ها و همچنین خستگی ناشی از انتظار برای ویزیت و وجود کودک بیمار، اشاره نمود که پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به این موارد توجه گردد.

### تشکر و قدردانی

از همکاری صمیمانه بیماران کودک درمانگاه ریه بیمارستان کودکان مفید تهران و خانواده‌های آن‌ها، کارکنان محترم این مرکز که مسیر انجام این پژوهش را هموار ساختند، تشکر می‌شود.

۱- Frankel  
۲- Fagnano

## References

1. Longo, Fauci, Kasper. Handbook of Internal Medicine, Harrison .Translation: Mansouri A, Amouzegar A, Nikpour M. Tehran: Arjmand Publications, 2013.
2. Burkhart PV, Rayens MK, Oakley MG. Effect of peak flow monitoring on child asthma quality of life. *Journal of pediatric nursing*. 2012;27(1):18-25.
3. To T, Stanojevic S, Moores G, Gershon AS, Bateman ED, Cruz AA, et al. Global asthma prevalence in adults: findings from the cross-sectional world health survey. *BMC public health*. 2012;12(1):204.
4. Javanbakht M, Arshadi H, Nakhaeizadeh S. Comparing the mental health of mothers of children with asthma and the control group on SCL-90-R tests. *Journal Mashhad Islamic Azad University*. 2008;4(3):173-80. [In Persian].
5. Klinnert MD, Nelson HS, Price MR, Adinoff AD, Leung DY, Mrazek DA. Onset and persistence of childhood asthma: predictors from infancy. *Pediatrics*. 2001;108(4):e69-e.
6. Minuchin S, Baker L, Rosman BL, Liebman R, Milman L, Todd TC. A conceptual model of psychosomatic illness in children: Family organization and family therapy. *Archives of general psychiatry*. 1975;32(8):1031-8.
7. dos Santos LM, dos Santos DN, Rodrigues LC, Barreto ML. Maternal mental health and social support: effect on childhood atopic and non-atopic asthma symptoms. *J Epidemiol Community Health*. 2012;jech-2011-200278.
8. Kheirabadi G, Malekian A, Fakharzadeh M. Comparing the prevalence of depression in mothers of children with asthma and mothers of children with type I diabetes. *Taghhighat Olum Raftari Journal*. 2007;5(1):7-15. [In Persian].
9. Wood BL, Lim J, Miller BD, Cheah P, Zwetsch T, Ramesh S, et al. Testing the biobehavioral family model in pediatric asthma: Pathways of effect. *Family process*. 2008;47(1):21-40.
10. Calam R, Gregg L, Simpson B, Morris J, Woodcock A, Custovic A. Childhood asthma, behavior problems, and family functioning. *Journal of Allergy and Clinical Immunology*. 2003;112(3):499-504.
11. Ebadi M, Montazeri A, Shariati M. A Translation, reliability and validity of 12-item General Health Questionnaire. *Payesh Journal*. 2002;1(3):39-46. [In Persian].
12. Montazeri A, Harirchi AM, Shariati M, Garmaroudi G, Ebadi M, Fateh A. The 12-item General Health Questionnaire (GHQ-12): translation and validation study of the Iranian version. *Health and quality of life outcomes*. 2003;1(1):66.
13. Elizabeth F, Juniper M. Asthma Control Questionnaire (ACQ). *American Thoracic Society*. 2016.
14. Theodoratou-Bekou M, Andreopoulou O, Andriopoulou P, Wood B. Stress-related asthma and family therapy: Case study. *Annals of general psychiatry*. 2012;11(1):28.
15. Verkleij M. Children with problematic severe asthma: A biopsychosocial perspective: Utrecht University; 2016.
16. Markson S, Fiese BH. Family rituals as a protective factor for children with asthma. *Journal of Pediatric Psychology*. 2000;25(7):471-80.
17. Fagnano M, Berkman E, Wiesenthal E, Butz A, Halterman JS. Depression among caregivers of children with asthma and its impact on communication with health care providers. *Public health*. 2012;126(12):1051-7.
18. Gheampanah Z, Fazollahi M, Norbala A, Movahedi M, Kazemnejad A, Pourpak Z. Maternal Mental Health on Pediatric Asthma. *Tanaffos journal*. 2013;12(41):23-7. [In Persian].
19. Weinstein AG, Chenkin C, Faust D. Caring for the Severely Asthmatic Child and Family I. The Rationale for Family Systems Integrated Medical/Psychological Treatment. *Journal of Asthma*. 1997;34(4):345-52.

## Measurement Relatedness between Levels of Mental Health in the Mothers with Asthma Severity in School Age Children

Zarghami E (Ph.D), Ahadi H\* (Ph.D), Kraskian A (Ph.D), Athari SS (Ph.D)

### Abstract

**Introduction:** Asthma is a respiratory disorder, which causes recurrent breathing attacks through respiratory tract obstruction. Association between Mothers' poor mental health and asthma is known as a trigger of asthma exacerbations. The aim of this study was to Evaluate Relatedness between Poor mental health in the mothers with asthma Severity in school age children.

**Method:** This study was a descriptive-correlation research. The statistical population were included all mothers with asthmatic children in Tehran. 132 child 6-12 years old with asthma who referring to the pulmonary clinic of hospital in Tehran and their mothers were selected for sampling in 1395. General Health Questionr-12(GHQ-12) and Juniper Asthma Control Questioner (ACQ) were completed by these children's mother to assess the mental health and asthma control. After data collection, spss21 software was used for data analysis.

**Results:** Mental disorder symptoms were found in mothers of children with asthma in the cut-off point. The average was more than the community cut-off point and related to with severity of asthma. The Fisher's Exact Test showed that significant relationship ( $p=0/000$ ) had between asthma severity and mother mental health.

**Conclusion:** Mothers of children with asthma are at a lower level of mental health. This problem related to their children asthma severity. Therefore, the mothers of these children should have a special counseling and psychological treatment.

**Keywords:** Children asthma, Mothers mental health, Asthma severity

---

\*Corresponding Author: Department of Psycology, Kish International Branch, Islamic Azad University, Iran. Email: drhahadi5@gmail.com.